

דבר העורך

דברי פרידה

שלוש שנים שימשתי כעורכו של כתב העת "מסגרות מדיה". כקודמי, מוטי נייגר ועקיבא כהן, בחרתי לסיים את התפקיד אחרי שלוש שנים ולפנות את התפקיד לאחר או אחרת. אין כאן עייפות, שחיקה או חלילה מיאוס. אדרבה, מצאתי עניין רב בתפקיד. אולם אני מאמין ברוטציה, בשינוי, ברענון. כל עורך או עורכת מביאים "ראש חדש", כישורים שונים, חזון אחר. מי שימלא את התפקיד אחרי יביא או תביא משב רוח מרענן, וטוב שכך. הבשורה שלי לעורכים הבאים היא שאני משאיר מערכת במצב טוב: יש מאמרים בשלבים שונים של הערכה, תיקונים וקבלה לפרסום; יש מערכת פעילה ומתפקדת; והבשורה הטובה מכול: יש לנו אופק בטוח לאור גיוסו של נותן חסות מכובד, יציב ומתאים לנו מכל הבחינות. במשך שנים רבות תמכה הרשות השנייה לרדיו וטלוויזיה בהוצאת כתב העת שלנו. הייתה זו תמיכה חשובה וידידותית. החלטת הניתוק העמידה אותנו במצב קשה ובסכנת סגירה. אולם הודות לפועלם של רבים, ובהם ראויה לציון חווה תדהר, מצאנו פתרונות מספר, ובהם מעבר למתכונת מקוונת, כמקובל ברבים מכתבי העת בעולם ובארץ, ומציאת נותן חסות. לשמחתי עברנו את שלב המעבר בהצלחה וספינת "מסגרות מדיה" שבה להפליג על מים שקטים ועם אופק פתוח ורחב.

ב"דבר העורך" של הגיליון הקודם הודיתי לשורה ארוכה של "חייילים אלמונים": אלה העמיתים היקרים והמסורים שסייעו לי בתהליכי ההערכה והשיפוט של מאמרים וספרים. לא אחזור על הרשימה הארוכה, אך אני מבקש לחזור על התודה: אתם, בצנעה ובאנונימיות, הייתם העורכים האמתיים של "מסגרות מדיה". אתם קראתם, הערתם, קראתם שוב, החלטתם על קבלה או על דחייה ולמעשה עשיתם את כל העבודה הקשה. בשקט, ללא הכרת תודה רשמית אך במסירות מקצועית וברצינות רבה. מעתה אני חוזר לשורותיכם ויחד נסייע למערכת החדשה ולהמשך דרכו של כתב העת שלנו. תודותי גם לחברי המערכת שלי ולעורכת הלשונית, הרצליה אפרתי, על עבודתה המקצועית, המסורה והדייקנית.

בגיליון זה

בגיליון זה, כקודמיו, יש מגוון נושאים הכולל תקשורת חדשה ו"ישנה", פרסומת, הסברה ותעמולה, ניתוח סיקור של פרשת רצח ועוד.

מאמרם של רווית טוב-לי ואורן מאירס, "דמיון זועקים כל העת מן האדמה": משפט, עיתונות וזיכרון בפרשת רצח הנער דני כץ", עוסק במערכת היחסים שבין משפט ותקשורת בהקשר של עיצוב זיכרון קולקטיבי. פרשת רצח הנער דני כץ ז"ל משמשת כמקרה בוחן לבדיקת מערכות התקשורת והמשפט כמערכות פרשניות ומעניקות משמעות, הפועלות בהתייחס להקשרים תרבותיים. ממצאי המחקר מפתיעים ומלמדים כי מרבית הקולות בעיתונות לא רק שלא אימצו את קולה של מערכת המשפט, אלא אף תקפו אותה, עד כדי "שפיטה מזכה" של המורשעים. מסקנה זו הפוכה להנחה המקובלת כי בעת שבית המשפט פועל כסוכן זיכרון הוא זוכה למעמד מיוחס בהשוואה לסוכני זיכרון אחרים.

מאמרן של אסנת רוט-כהן ודורית צימנד-שיינר, "המדיום הוא המסר (הפרסומי)? על דרכי ביטוי יצירתיות בקמפיינים פרסומיים באמצעי תקשורת מסורתיים וחדשים", מתמקד בקשר שבין דרכי הביטוי היצירתיות בפרסומות לבין הפלטפורמה התקשורתית המשמשת להעברתן. לשם כך בדקו החוקרות מסרים פרסומיים של קמפיינים בערוצי תקשורת מסורתיים (עיתונות, טלוויזיה) ובערוצי "חדשים" (אינטרנט). ההשוואה מלמדת כי לפחות במחצית מהמקרים הנבדקים השתנתה פניית המסר הפרסומי בהתאם לערוץ העברת המסר, כלומר המדיום אכן גורם לשינוי המסר הפרסומי.

לאסנת רוט-כהן מאמר משותף נוסף בגיליון זה, הפעם עם יחיאל לימור: "מאומנות לתעשייה": גורמים, תהליכים ונקודות ציון בהתפתחות תעשיית הפרסום בישראל". זהו ניסיון לסרטט תמונה מקפת של ההיסטוריה של תעשיית הפרסום בישראל, התפתחותה ופעולתה. התקופה הנבחנת היא מראשית ימי העיתונות העברית בארץ ישראל (עם הופעת העיתון הראשון בארץ ישראל, "הלבנון", בשנת 1863) ועד ימינו. התמונה המצטיירת היא של ארבע תקופות נבחנות שהושפעו ממכלול גורמים בחמישה מישורים: תקשורת, כלכלי, חברתי, טכנולוגי וגלובלי. כפי שטוענים המחברים, הדגם ההתפתחותי המוצג במאמר זה חיוני להבנת השינויים בתעשיית הפרסום בארץ ישראל ובמדינת ישראל.

ולבסוף, מאמרה של מורן ירחי, "המאבק בין הישראלים לארגוני הטרור הפלסטינים על סיקור הסכסוך בעיתונות הזרה", עוסק במלחמת ההסברה (או התעמולה) בין הישראלים לפלסטינים. הוא מתמקד במסרים שמנסים השחקנים הפוליטיים המעורבים בסכסוך הישראלי-פלסטיני להעביר על הטרור וההתמודדות אתו, ואת הנסיבות המובילות להצלחה או לכישלון בהעברתם בעיתונות הזרה. התקופה הנבחנת היא האינתיפאדה השנייה וההשוואה היא של המסרים שמנסים הישראלים והפלסטינים להעביר תוך הבחנה בין שלושה נושאים: בעיה, סיבה ופתרון. ההצלחה והכישלון של שתי מערכות ההסברה נבדקות בסיקור הניתן בעיתונות האמריקנית, הבריטית וההודית. הממצאים

מדגישים את חלקם של האירועים המתרחשים בסכסוך, את זהות המפגע, ואת התנסות מדינת היעד בהתמודדות עם טרור בקביעת הסיקור בעיתונות הזרה.

לבסוף תמצאו בגיליון זה סקירות ספרים שכתבו דן כספי ואריה נאור על הספר "נאמנות למקור", פרי עטו של שגיא אלבו; תהילה אלטשולר ומשה נגבי על ספרו של ישגב נקדימון, "חיסיון עיתונאי"; ושל ענת פירסט ואריה קיזל על ספרה של ארנת טורין, "ייעוץ מורים בתקשורת הישראלית".

פרופ' גבי וימן